

Päiväys/Datum

15.12.2020

Dnro/Dnr

TRAFICOM/522273/05.00.29.00/2020

Viite/Referens

Julkisen palvelun velvoitteen asettaminen lentoliikenteeseen yhteysväleille Helsinki-Joensuu, Helsinki-Jyväskylä, Helsinki-Kajaani, Helsinki-Kemi ja Helsinki-Kokkola

Viranomainen

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (jatkossa Traficom)

Asian tausta

Kevättalvella 2020 Covid-19 epidemia vaikutti laajasti kansainväliseen ja kansalliseen lentoliikenteeseen. Johtuen epidemian aiheuttamista matkustusrajoituksista ja muista seurauksista, markkinaehtoiset lennot Helsingistä Joensuuhun, Jyväskylään, Kajaaniin, Kemiin ja Kokkolaan päättyivät. Kevään 2020 aikana myös selvisi, että lentoja markkinaehtoisesti operoinut yhtiö ei enää jatka lentoja epidemiatilanteen hellitettyä. Asian johdosta liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka asetti työryhmän selvittämään asiaa. Työryhmän lopputuloksena päädyttiin esittämään, että valtio ostaa ja rahoittaa lennot kyseisille paikkakunnille yhdeksän kuukauden ajan huhtikuun alusta 2021 vuoden 2021 loppuun.

Valtion talousarviossa vuodelle 2021 on varattu kyseisille reittilennoille 11,5 miljoonan euron määräraha.

Kemillä tarkoitetaan tässä yhteydessä Kemi-Tornion lentoasemaa ja Kokkolalla Kokkola-Pietarsaaren lentoasemaa.

Toimivalta ja lainsäädäntö

Lain liikenteen palveluista (320/2017) 172 §:n mukaan lentoliikenneasetuksen 16 artiklassa tarkoitetun julkisen palveluvelvoitteen asettamisesta päättää Liikenne- ja viestintävirasto. Virasto voi asettaa lentoliikenneasetuksen mukaisia rajoituksia julkisen palveluvelvoitteen piiriin kuuluvalla reitillä, jos rajoitukset ovat tarpeen liikennöinnin turvaamiseksi reitillä.

Lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008, jäljempänä "lentoliikenneasetus", 16 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltio voi neuvoteltuaan muiden asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa ja ilmoitettuaan tästä komissiolle, asianomaisille lentoasemille ja kyseistä reittiä liikennöiville lentoliikenteen harjoittajille, asettaa julkisen palvelun velvoitteen säännölliselle lentoliikenteelle yhteisössä sijaitsevan lentoaseman ja kyseisen jäsenvaltion alueella sijaitsevan, syrjäistä tai kehitysalueita palvelevan lentoaseman väliselle reitille taikka

vähäliikenteiselle reitille sen alueella sijaitsevalle lentoasemalle, jos tällaista reittiä pidetään ehdottoman tärkeänä lentoaseman liikennöintialueen taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle.

Tällainen velvoite saadaan asettaa vain sikäli kuin tämä on tarpeen sen varmistamiseksi, että säännöllinen lentoliikenne tuolla reitillä täyttää sellaiset jatkuvuutta, säännöllisyyttä, hinnoittelua tai vähimmäiskapasiteettia koskevat vahvistetut vähimmäisvaatimukset, joita liikenteenharjoittajat eivät täyttäisi, jos ne ottaisivat huomioon yksinomaan kaupalliset etunsa.

Samankaltaisen artiklan kohdan kolme mukaan asianomaisten jäsenvaltioiden on arvioitava suunnitellun julkisen palvelun velvoitteen tarve ja riittävyys ottaen huomioon

- a) suunnitellun velvoitteen oikeasuhteisuus kyseisen alueen taloudellisiin kehitystarpeisiin nähden;
- b) mahdollisuus käyttää muita liikennemuotoja sekä se, kuinka hyvin nämä liikennemuodot vastaavat kyseessä olevia liikennetarpeita erityisesti siinä tapauksessa, että suunnitellulla reitillä harjoitetaan jo rautatieliikennettä, jota käyttäen matkustusaika on alle kolme tuntia ja jonka tiheys ja yhteydet ovat riittävät ja ajoitus sopiva;
- c) lentohinnat ja ehdot, joita käyttäjille voidaan tarjota;
- d) kaikkien kyseistä reittiä liikennöivien tai sillä liikennöintiä suunnittelevien lentoliikenteen harjoittajien toiminnan yhteisvaikutus.

Päätös

Traficom asettaa julkisen palveluvelvoitteen lentoliikenneasetuksen 16 artiklan tarkoittamalla tavalla yhteysväleille Helsinki-Joensuu, Helsinki-Jyväskylä, Helsinki-Kajaani, Helsinki-Kemi ja Helsinki-Kokkola.

Velvoitteen voimaantulo

Velvoite on voimassa ajalla 1.4. - 31.12.2021.

Perustelut

Valtion vuoden 2021 talousarvion mukaan Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle momentille 31.20.55 ´Julkinen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen´ lisätään 11 500 000 euroa. Talousarvioesityksen selvitysosana mukaan lisäys aiheutuu koronasta johtuvasta maakuntien lentoyhteyksien tukemisesta.

Matka-aika muilla liikennevälineillä kuin lentokoneella kaikilla edellä mainituilla reiteillä ylittää kolme tuntia. Traficom on teettänyt selvityksen siitä, että kaikki paikkakunnat täyttävät lentoliikenneasetuksen edellytykset. Lentoliikenteen merkitys alueen elinkeinoelämälle on selvityksen mukaan merkittävä ja lentoliikenteellä on tärkeä merkitys alueen sosiaaliselle kehitykselle. Reitit voidaan pitää välttämättöminä alueiden saavutettavuuden näkökulmasta.

Jos yksikään lentoliikenteen harjoittaja ei ole osoittanut kahden kuukauden eli 61 vuorokauden kuluessa siitä kun julkisen palvelun velvoite on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä olevansa aloittamassa kestävää säännöllistä lentoliikennettä tälle reitille joko suoraan tai mahdollisen lentoasemien välisen välilaskupaikan kautta asetetun julkisen palvelun velvoitteen mukaisesti, Suomen

valtio saa rajoittaa pääsyn säännölliseen lentoliikenteeseen tällä reitillä vain yhteen yhteisön lentoliikenteen harjoittajaan tässä velvoitteessa määritellyksi ajaksi, jonka jälkeen tilannetta tarkastellaan uudestaan.

Julkisen palveluvelvoitteen sisältö

Helsinki-Joensuu, Helsinki-Jyväskylä, Helsinki-Kajaani, Helsinki-Kemi ja Helsinki-Kokkola – reittejä koskevat julkisen palvelun velvoitteen vaatimukset ovat seuraavat:

Lentoyhteyksien vähimmäismäärä

Yhteyksien vähimmäismäärän Helsingin ja Joensuun, Jyväskylän, Kajaanin, Kemien ja Kokkolan välillä on oltava 16 artiklan 2 kohdan mukaisesti kaksi päivittäistä edestakaista vuoroa arkipäivisin maanantaista perjantaihin lukuun ottamatta arkipäiviä, yleisiä vapaapäiviä ja niiden välissä olevia yksittäisiä arkipäiviä. Edellä mainittujen vuorojen lisäksi on mahdollisuus liikennöidä erillisiä lisävuoroja muutoin erikseen sovittavalla tavalla kysynnän mukaan. Viikonloppujen lentojen määrät ovat seuraavat: Jyväskylä ja Kajaani neljä lentoa viikonlopun aikana, Kokkola ja Kemi kaksi lentoa viikonlopun aikana ja Joensuu seitsemän lentoa.

Helsinki – Joensuu ja Helsinki – Jyväskylä reittien osalta lentoyhteyksien vähimmäismäärä on mahdollista nostaa 1.9. - 31.12.2021 väliseksi ajaksi kolmeen päivittäiseen edestakaiseen vuoroon maanantaista perjantaihin, mikäli kysyntä on vuoden 2021 ensimmäisen puolikkaan aikana elpynyt tasolle, jolla lisälentojen operointi on tarkoituksenmukaista.

Helsingin ja Kemien sekä Helsingin ja Kokkolan välisillä lennoilla voi olla kolme päivittäistä yhteyttä, mikäli lennot operoidaan kolmiolentoina.

Paikkamäärä ja matkatavarat

Lentokoneen paikkamäärän on oltava vähintään seuraava reiteillä:

Helsinki-Joensuu, paikkamäärä vähintään 50/ suunta

Helsinki-Jyväskylä, paikkamäärä vähintään 29/ suunta

Helsinki-Kajaani, paikkamäärä vähintään 29/ suunta

Helsinki-Kemi, paikkamäärä vähintään 29/ suunta

Helsinki-Kokkola, paikkamäärä vähintään 29/ suunta

Mikäli Kemien ja Kokkolan lennot liikennöidään niin kutsuttuina kolmiolentoina, tulee paikkamäärän olla vähintään 50.

Lennoilla matkustajan tulee saada kuljettaa veloituksetta matkan kestosta riippumatta 20 kg kuljetettavaksi jätettävää matkatavaraa ja 8 kg käsimatkatavaraa. Lisäksi yhteysväleillä on pystyttävä kuljettamaan myös erikoismatkavaroita (sukset, urheiluvälineet, soittimet).

Lippujen hinnat ja lipunmyynti

Yhdensuuntainen Helsingin ja Joensuun, Helsingin ja Jyväskylän, Helsingin ja Kajaanin, Helsingin ja Kemien sekä Helsingin ja Kokkolan välinen lippu saa maksaa kaikkine veroineen ja maksuineen enintään 200 euroa ja edestakainen lippu

kaikkine veroineen ja maksuineen enintään 300 euroa. Lipun tulee mahdollistaa myös muutokset. Halvempia lipputyyppejä on oltava tarjolla vähintään 40 %:a lippumäärästä. Hinnat sisältävät kaikki Suomen ilmailuhallinnon ja Helsinki-Vantaan lentokentän ja Joensuun, Jyväskylän, Kajaanin, Kemian sekä Kokkolan lentokenttien ja muiden toimijoiden yhtiöltä veloittamat maksut, mutta eivät sisällä näiden viranomaisten näiltä lentokentiltä lähteviltä lentomatikustajilta suoraan kerättyjä maksuja. Lisämatkatavarat ml. suksipussit yms. saavat maksaa veroineen ja maksuineen korkeintaan 20 € kappaleelta yhteen suuntaan.

Liikenteenharjoittajan on sovittava julkisen palvelun veloitteen reittiä koskevasta Interline-järjestelystä vähintään yhden sellaisen liikenteenharjoittajan kanssa, joka hoitaa lentoliikennettä Helsingin lentoasemalta. Interline-sopimuksessa on oltava samat tai vastaavat ehdot, ja reitin lennoista perittäviin hintoihin on sovellettava kansainvälisten määräysten mukaista määräsuhdejärjestelmää.

Liikenteenharjoittajan on tehtävä Interline-sopimus kaikkien sitä haluavien kanssa samoin tai vastaavin ehdoin. Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilla on oikeus saada valvontaa varten liikenteen harjoittajalta tarpeelliset Interline-sopimuksia ja niiden ehtoja koskevat tiedot.

Lentoliikenteen harjoittajalla tulee olla käytössään kansainvälinen Suomessa voimassa oleva paikanvaraus- ja lipunkirjoitusjärjestelmä sekä IATA-interlinesopimus mukaan lukien jatkoyhteyden läpihinnoittelu ja matkatavaroiden jatkoselvitys. Tiedot lippujen hinnoista ja liikenteen aikataulusta on oltava kansainvälisessä paikanvaraus- ja lipunkirjoitusjärjestelmässä.

Lentoliikenteen harjoittajalla tulee olla ainakin yhden Helsingin lentoasemalta ulkomaan kohteisiin lentävän yhtiön kanssa jatkoyhteyksien läpihinnoittelua koskeva yhteistyösopimus.

Lentojen myynnissä on käytettävä vähintään yhtä tietokonepohjaista paikanvarausjärjestelmää.

Lentokenttäoperaattori Finavia Oyj:n asettamat vaatimukset

Lentoyhtiön tulee hyväksyä ja sopia kaikista lentokenttäoperaattori Finavia Oyj:n palveluehdoista viimeistään 21 vuorokautta ennen liikenteen aloittamista. Toiminnassaan lentoyhtiön on noudatettava Finavia Oyj:n palveluehdoja.

Palvelun jatkuvuus

Liikenteen harjoittaminen kyseisellä reitillä edellä mainittuja julkisen palvelun velvoitteita noudattamatta voi johtaa hallinnollisiin tai oikeudellisiin seuraamuksiin.

Lentoasemien lähestymisvaatimukset (ICAO Performance Based Navigation)

RNAV STAR tai RNAV SID -menetelmien käyttäminen edellyttää RNAV 1 -kelpoisuutta ja sensoreista ainoastaan GNSS on tuettuna. Helsinki-Vantaan lähestymisalueella on RNAV STAR -menetelmissä myös DME/DME-toiminto tuettuna.

Kaikki lähestymismenetelmät PBN-toimintaympäristössä edellyttävät RNP APCH -kelpoisuutta mukaan lukien ILS ja LOC -menetelmät, koska niissä alku-, väli- ja keskeytetty lähestyminen perustuvat RNP-toiminnallisuuden hyödyntämiseen. APV Baro-VNAV -lähestyminen LNAV/VNAV -minimiin edellyttää lisäksi APV Baro-VNAV -kelpoisuutta APV SBAS -lähestyminen LPV-minimiin edellyttää SBAS-vastaanotinta ja -kelpoisuutta.

Seuraavilla päätöksen kohteena olevilla Suomen lentoasemilla on ainoastaan PBN-toimintaympäristö eli konventionaalisia mittarimenetelmiä ei ole käytettävissä. Lentoasemilta toimiminen edellyttää vähintään RNP APCH -kyvykkyyttä ja -kelpoisuutta.

EFJO, Joensuu

EFKI, Kajaani

Alustavassa Suomen kansallisessa PBN suunnitelmassa on esitetty seuraavat muutokset ainoastaan PBN-toimintaympäristöön siirtymiseksi:

EFKE, Kemi-Tornio 2021

EFKK, Kokkola-Pietarsaari 2022

Lisätietoja: <https://www.ais.fi/ais/aip/fi/index.htm>

Matkustajapalvelu

Liikenteenharjoittajan on varmistettava, että Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 säännöksiä noudatetaan. Kyseinen asetus koskee matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämiseen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen myöhästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevia yhteisiä sääntöjä.

Toimintarajoitteisten henkilöiden mahdollisuudet käyttää palvelua

Liikenteenharjoittajan on varmistettava, että vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2006 säännöksiä toteutetaan lentoliikennepalvelun tuottamisessa.

Sovelletut säännökset

Lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 16 artikla

Laki liikenteen palveluista (320/2017) 172 §

Muutoksenhaku

Tähän päätöksen saa hakea oikaisua, oikaisuvaatimusosoitus on tämän päätöksen liitteenä.

Lisätietojen antaja

Pipsa Eklund, puh. 0295 34 5396, sähköposti pipsa eklund@traficom.fi

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 15.12.2020. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Jarkko Saarimäki
ylijohtaja

Pipsa Eklund
johtaja

Tiedoksi

Liikenne- ja viestintäministeriö

Finavia Oyj

ANS Finland Oy

Helsinki Slot Coordination

Jakelun mukaan

Joensuun kaupunki

Jyväskylän kaupunki

Kajaanin kaupunki

Kemin kaupunki

Kokkolan kaupunki

Litteet

Oikaisuvaatimusosoitus